

Izjave vsak dan razen sobot, nedelj
in praznikov.
Issued daily except Saturdays,
Sundays and Holidays

PROSVETA

GLASILO SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

Iredniški in upravniki prostori
4637 South Lawndale Ave
Office Publication
4637 South Lawndale Ave
Telephone. Rockwell 4904

LETO—YEAR XXXIX Cena lista je \$8.00 Entered as second-class matter January 16, 1933, at the post-office at Chicago, Illinois, under the Act of Congress of March 3, 1879. CHICAGO 23, ILL., TOREK. 18. MARCA (MARCH 18), 1947 Subscription \$8.00 Yearly ŠTEV.—NUMBER 54 Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in section 1103, Act of Oct. 3, 1917, authorized on June 4, 1918.

Kongres razdeljen glede finančne in vojaške pomoči Grčiji in Turčiji

Poslanika v Atenah in Ankari pozvana domov. Senator Taft zahteva pojasnila od Trumanove administracije. Razgovor med Stalinom in Marshallom

Washington, D. C., 17. marca.—Strankarske linije v kongresu so se zrušile in obeta se ljuta borba glede Trumanovega programa za finančno in vojaško pomoč, katero naj bi Amerika nudila ne samo Grčiji in Turčiji, temveč vsem drugim državam, katere baje ograža komunistična Rusija.

Kongres je sedaj prav tako razdeljen kot je bil pred zavrtnim japonskim napadom na Pearl Harbor. Trumanov program sta podprla senator Vandenberg, republikanec iz Michigana in načelnik senatnega odsega za zunanje zadeve, ter kongresnik Eaton, republikanec iz New Jerseyja in načelnik odseka za zunanje zadeve nižje zbornice. Oba sta zavzela stališče, da mora Amerika ustaviti pohod ruskega komunizma v Evropi in Aziji v svojem lastnem interesu.

Državni department je naznanil, da sta bila Lincoln MacVeagh, poslanec v Atenah, in Edwin C. Wilson, poslanec v Ankari, pozvana domov. V Washingtonu bosta dospela v sredo ali četrtek. Oba bosta nastopila pred člani senatnega in kongresnega odseka za zunanje zadeve in Trumanom, ko se bo vrnil v Washington s počitnic v Floridi, ter mu orisala situacijo v Grčiji in Turčiji.

S Trumanom se bo sestal tudi Paul Porter, predsednikov opazovalec v Grčiji. Porter je že zapustil Atene in odpotoval domov.

Senator Taft, republikanec iz Ohia, zahteva pojasnila od Trumanove administracije in vojaških voditeljev, ali bo Rusija napovedala vojno Ameriki, če bo dala finančno in vojaško pomoč Grčiji in Turčiji. "Hočem biti jasen, kaj Truman in vojaški voditelji mislijo glede možnosti, ali bo Rusija šla v vojno, če bi Rusija skušala ustanoviti komunistični režim na Kubi."

Vodilni kongresniki so napovedali, da bodo tudi Ogrska in štiri države na Srednjem vzhodu—Iran, Sirija, Lebanon in Pa-

lestina—apelirale na Ameriko za finančno pomoč, če bo kongres odobril Trumanov program za Grčijo in Turčijo, ki naj bi ustavil širjenje komunizma in sovjetskega vpliva. Stroški ameriške intervencije bi znašali čez milijardo dolarjev.

Truman je razkril, da je dobil zahvalne poslanice od besednikov vseh grških političnih strank z izjemo komunistične. Poslanice vsebujejo tudi zagotovila, da bodo te stranke kooperirale z ameriški avtoritetami v vseh ozirih.

Moskva, 17. marca.—Pravda, glasilo komunistične stranke, je ostro obsodila Trumanovo politiko v Grčiji in Turčiji. V članku trdi, da ta politika ne služi miru in varnosti, temveč razveljavlja ameriško deklaracijo lojalnosti organizaciji Združenih narodov. Predlagana ameriška finančna in vojaška pomoč Grčiji in Turčiji je v bistvu imperialistična ekspanzija pod krinko dobrodelnosti.

"Namen Trumanovega programa," pravi Pravda, "je ojačanje istega grškega reakcionarnega režima, ki je pognal deželo v bankrot. Pošiljanje civilnega in vojaškega osebja pomeni, da bo to le eksekutor interesov ameriških kapitalistov v Grčiji. Cilj je likvidacija Grčije kot suverene države pod ameriško dominacijo."

Turčija sploh ni trpela v vojni, temveč imela je od koristi od nje. Sklepala je kupčije z nacijsko Nemčijo in zavezniki in delala profite. Na mestu je pojasnilo o potrebi ameriške pomoči Turčiji. Ako sta Grčija in Turčija v resnici ograženi, zakaj se Amerika ni obrnila na organizacijo Združenih narodov? Trumanova deklaracija, da mora Amerika braniti svobodna ljudstva povsod, je bila izposojena od Hitlerja. Dobila je ugoden odmev v fašistični Španiji in s strani bivšega britskega premierja Churchilla.

Pričakuje se, da bo imel ameriški državni tajnik George C. Marshall, ki je v Moskvi, razgovor s premierjem Stalinom. Slednji bo odprto povedal Marshallu, kaj misli o Trumanovem programu glede pomoči Grčiji in Turčiji.

Domače vesti

Nasedel sleparjem

Sharon, Pa. — Joseph Malovich, član društva 31 SNP, star 66 let, je lahkomišelnost nasledil dvema sleparjema, ki sta ga o-lajšala za \$2,500. K njemu sta prišla z izmišljeno povestjo, da iščeta daljnega sorodnika, ki je pred davnimi leti posodil denar očetu enemu izmed sleparjev. Ta "oče," "bogati oljni" magnat, živi v Texasu in bi rad našel "sorodnika", da mu vrne posojilo. Malovicha sta prosila, naj jima pomaga najti tega "sorodnika", toda da pokaže, da se lahko zaneseta nanj, naj položi nekakšno "garancijo", ona dva bosta pa s svoje strani priložila enako vsoto, ki bo v njegovem varstvu in ostala njemu. Odpeljali so se v banko, kjer je Malovich dvignil svoje prihranke—\$2,500—se vrnil v avto, kjer sta sleparja dala v vrečo "enako" vsoto, vrečo izročila njemu, ga odpeljala na njegov dom in se poslovila. Ko je Malovich odprl vrečko, je v njej našel le—štiri dolarske bankovce, ki so bili oviti okrog zavitka papirja... Sleparja zdaj išče policija. Malovich si pa puli lase, ker jima je tako lahkomišelnost nasledil in prišel ob svoje težko prislužene prihranke.

Iščajo sorodnike

Saginaw, Mich.—Ivan Torkar, vas Volaka št. 15, p. Gorenja vas nad Škofjo Loko, Slovenija, bi rad izvedel za svojo teto Marijo Bravč, roj. Torkar. Pred vojno je živela nekje v Illinoisu. Naj piše bratu ali pa nečaku. Ako kdo ve za njen naslov, naj spo-roči na: Stephanie Golobich, 2025 Maine st., Saginaw, Mich.

Renton, Wash.—Za Marijo Zaggar, roj. Glavan, in njenega brata bi rad izvedel Franc Glavan, doma iz vasi Ig-Studenec pri Ljubljani. Janez Cerne bi pa rad izvedel za svoja dva strica, doma iz Govejovga potoka, p. Hrastnik, Slovenija. Stric Miha se baje nahaja v Willardu, Wis.

Amerika ni pripravljena za vojno

Ostra obsodba Trumanove politike

Washington, D. C., 17. marca.—Veščaki trdijo, da Amerika ni pripravljena za vojno v velikem obsegu. Vzelo bi najmanj tri mesece za obvestila krajevnim nabornim uradom glede obnove registracije moških, ki so podvrženi vojaški službi.

Nadaljnjih šest mesecev bi vzelo za formiranje vojaških divizij. Ako bi se Amerika takoj odločila za splošno mobilizacijo, ne bi mogla poslati velike armade v akcijo v tem letu, čeprav ima rezervno silo okrog 5,000,000 mož. To tvorijo vojni veterani. Veščaki trdijo, da Amerika nima sedaj niti ene polne vojaške divizije.

New York, 17. marca.—Voditelji 20 cerkvenih organizacij in protivojnih grup so ostro obsodili Trumanovo politiko in program glede ameriške finančne in vojaške pomoči Grčiji in Turčiji. Izjavili so, da bi pomoč posušila ameriške vire in pogrnala Ameriko v atomsko vojno.

Obsodbo vključuje pismo, ki je bilo poslano predsedniku Trumanu. Pismo so podpisali Jesse Wallace Hughan, Frederick J. Libby, A. J. Muste, Ray Newton in Edwin McNeill Potat. Naglasili so, da Amerika ne sme trošiti denarja za podpiranje žibkih režimov v Evropi pod pretezo, da bo podpora ustavila pohod ruskega komunizma.

Vsi se naj zglasijo na naslov: Fred Medvesek, 111 No. Main st., Renton, Wash.

Iz Clevelanda

Cleveland, 17. marca.—V sanatoriju v Warrensvillu je umrla Ana Dokich, roj. Baričević, stara 59 let, rod. Hrvatica. V Chicagu zapuščala sina. — V bolnišnici St. Alexis se nahaja Frances Juratovec.—Iz bolnišnice se je vrnila Mary Taufer, kakor tudi Ana Picely iz Collinwooda.—Pri družini John Muha so se oglasile rojenice in pustile prvorojenke, pri družini Joseph Barnes pa prvorojenčka—njegova mati je iz Hittijeve družine.

MOŽNOST VOJNE MED RUSIJO IN AMERIKO

Truman vrgel rokavico Rusiji, pravi Daily Herald

UNIČENJE BOLNE CIVILIZACIJE

London, 17. marca.—Apel predsednika Trumana na kongres za finančno in vojaško pomoč Grčiji in Turčiji je ustvaril možnost vojne med Ameriko in sovjetsko Rusijo po mnenju lista Daily Herald, uradnega glasila britske delavske stranke, v katere rokah je vlada Velike Britanije.

"Resnejšega naznanila ni podal v mirnem času noben vodja države," pravi list, ki izraza mnenje in stališče administracije premierja Attleeja. "Trumanov korak je odprto izzivanje Rusije. Vrgel ji je rokavico z naznanilom, da se je odločil za ustavitev širjenja njenega vpliva v Evropi in Aziji."

Vprašanje je, ali bo ameriško ljudstvo kot celota sprejelo tezo in argument, da blaginja vsega sveta zavisi od mogočnosti Združenih držav kot kontrasile proti mogočnosti sovjetske Rusije? Ako jo bo sprejelo, je spopad med dvema največjima silama na svetu neizbežen. Tak spopad v atomski dobi bo končno uničil našo bolno civilizacijo."

Herald naglašja, da Amerika ne bi smela samo pošiljati denarja v Grčijo, temveč vztrajati pri zahtevi glede ustanovitve reprezentativne vlade in zagotovitve svobodne volitve v Grčiji.

Daily Express, drugi londonski list, lastnina lorda Beaverbrooka, pravi v uvodniku:

"Grčija in Turčija sta oddaljeni več tisoč milj od obrežja Združenih držav. Obe sta majhni in revni državi in Amerika nima tradicionalnih vezi z njima. Kljub temu je Amerika, zavedajoča se svoje moči, raztegnila svoje roke preko oceanov in ob jela državi v kritičnem momentu. To je značilen razvoj."

Preklic prekega soda v Palestini

Eksplodizija v uradu židovske agenture

Jeruzalem, Palestina, 17. marca.—Britske avtoritete so naznanile preklic prekega soda, ki je bil uveljavljen pred dvema tednoma v Jeruzalemu, Tel Avivu in drugih palestinskih mestih. Naznanilo pravi, da je preki sod dosegel svoj namen. Ta je bila kooperacija z avtoritetami pri lovu na židovske teroriste.

Naznanilo dostavlja, da bo preki sod ponovno oklican, če se bo situacija v Palestini poslabšala.

Teroristi so še na delu. Vrgli so bombe v tiskarno židovske agenture in urade židovskega informacijskega biroja. Ranjen ni bil nihče. Eksplodizija bomb so poškovala poslopja v bližini. Mnenje prevladuje, da so bile eksplodizije svarilo židovski agenturi, da se ne sme vmešavati v aktivnosti teroristov.

Židovska teroristična organizacija Irgun Zvai Leumi je zanimala poročilo britskih avtoritet, da so bili nekateri voditelji te organizacije ujeti in aretirani. "Oklice prekega soda nas ni paraliziral," pravi organizacija. "Naši ljudje ne bodo kooperirali z britskimi avtoritetami. Dobili smo simpatije in pokazali svetu da smo nepremagljivi."

Ustrelil sodnika in izvršil samomor

Elizabeth City, N. C., 17. marca.—Sodnik C. E. Thompson je bil napaden in ustreljen v svoji hiši. Ustrelil ga je George Pritchard, ki si je potem pogol kroglo v glavo. Slednji je bil jezen na sodnika, ker ga je obsodil v zapor zaradi kriminalnega obrekovanja.

Organizacija delovodij naznanila kampanjo

Detroit, Mich., 17. marca.—Organizacija delovodij je naznanila organizacijsko kampanjo. Pričela se bo prihodnji mesec. Federalno vrhovno sodišče je nedavno s svojim odlokom priznalo delovodjem pravico organiziranja in kolektivnega pogajanja.

Španska delavska grupa za koalicijo

Madrid, Španija, 17. marca.—Splošna delavska federacija, največja republikanska podtalna grupa, se je izrekla za formiranje koalicije z monarhističnimi silami v svrhu skupne borbe za strmoglavljenje fašistične vlade diktatorja Franca. Spisana de-

MARSHALL PROTI RAZPRAVI O KITAJSKI SITUACIJI

Zavrnil je sugestijo ruskega zunanjega ministra Molotova

VAŽNA ODLOČITEV FRANCIE

Moskva, 17. marca.—Ameriški državni tajnik George C. Marshall je zavrnil sugestijo ruskega zunanjega ministra Molotova glede diskuzij med Rusijo, Ameriko in Veliko Britanijo o situaciji na Kitajskem, izrekel pa se je za izmenjavo informacij o situaciji med tremi veleislami. Informacije naj bi bile izmenjane do 1. aprila. Kitajska naj bi dobila kopijo vseh komunikacij.

Marshall je pojasnil svoje stališče v pismu, ki je bilo dostavljeno Molotovu. Slednji je predlagal diskuzije o situaciji na Kitajskem po odprtju konference zunanjih ministrov v Moskvi.

Danes se bodo pričele razprave o nemških reparacijah in ekonomskih zadevah. Opozovalci trdijo, da od teh zavistia polom ali uspeh moskovske konference.

V Moskvo je dospel iz Berlina general Lucius D. Clay, ki je nasledil generala Josepha McNaneryja kot vrhovni poveljnik ameriških oboroženih sil v Evropi. On bo podpiral Marshalla v važnih razgovorih glede bodočnosti Nemčije.

Zanimanje je splošno za napovedani sestanek med Marshallom in premierjem Stalinom. Kdaj se bosta sestala, še ni znano. Pričakuje se, da bosta izmenjala mnenje o ameriški zunanji politiki in Sredozemlju in Trumanovem programu glede finančne in vojaške pomoči Grčiji in Turčiji. Opozovalci se strinjajo v tem, da bo ta teden najbolj kritičen za konferenco. Vprašanje reparacij in ekonomske enotnosti Nemčije je ključ do rešitve nemškega problema.

Francija je storila zgodovinsko odločitev. Zunanji minister Georges Bidault je dal razumeti, da je za olajšanje nemškega pritiska ob francoski meji. Na konferenci zunanjih ministrov je dejal, da je Francija pripravljena sprejeti Nemce kot izseljenke na svoji zemlji. Naglasil je, da bi to odvrnilo nevarnost izbruha nove vojne.

klaracija federacije je bila dostavljena dopisnikom zunanjih listov.

FRANCOSKA VLADA PRETRGALA TRGOVINSKE ZVEZE Z BOLGARIJO

Pariz, 17. marca.—Vlada je naznanila pretrganje trgovinskih zvez z Bolgarijo, zaeno pa je obvestila dva bolgarska časnika, da morata zapustiti Francijo v 48 urah.

To je francosko povračilo, ker je Bolgarija odredila izgon Milice Boeuf, poročevalke francoske častniške agenture. Ona je sedaj v Belgradu.

Bolgarska častnikarja, ki bosta morala zapustiti Francijo, sta A. Bakalov, šef bolgarskega urada za informacije v Parizu in dopisnik dveh sofijskih tednikov, in Lovan Strelkov, dopisnik sofijskega dnevnika. Francoska vlada je odvzela privilegije drugim dopisnikom bolgarskih listov. Zahtevala je tudi pojasnila o izgonu poročevalke francoske častniške agenture iz Bolgarije.

Besednik zunanjega urada je dejal, da je prišel le diplomatski odgovor na francoski protest. V tem je rečeno, da se je Boeuf vmešavala v notranje bolgarske zadeve. Protest pravi, da je bila poro-

čevalka aretirana po bolgarskih miličnikih, ko je dospela v poslopišče francoskega poslaštva v Sofiji, da vloži denar za častniško agenturo. Miličniki so udarili poročevalko v obraz in grozili z revolverji francoskemu poslaniku Parizu, ki se je zavzel zanjo.

Francoska vlada je razkrila da je sedem drugih držav, med temi Amerika in Velika Britanija, protestiralo proti obnašanju bolgarskih miličnikov napram zunanjim diplomatom v Sofiji.

MacArthur hvali napredek na Japonskem

Washington, D. C., 17. marca. General Douglas MacArthur je v poročilu državnemu departamentu pohvalil politični in ekonomski napredek na Japonskem. V tem naglašja, da Japonska koraka na poti v demokracijo. MacArthur je vrhovni poveljnik ameriške okupacijske sile na Japonskem.

Znamenje časa... Američani smo srečni: doma razvijamo vlado injunkcij proti unijam, v inostranstvu pa grozimo delavskim vladam z veliko gorjačo...

ENAJST AMERIŠKIH DRŽAV ODPRAVILO ZAPRTO DELAVNICO

Washington, D. C., 17. marca.—Enajst ameriških držav je odpravilo zaprto delavnico. Te so Severna Karolina, Tennessee, Severna Dakota, Georgija, Virginija, Nova Mehika, Arizona, Nebraska, Južna Dakota, Arkansas in Nova Mehika.

Zakonski načrti glede odprave zaprte delavnice so pred zbornicami osmih držav in izgleda, da bodo sprejeti. V tej grupi so države Kansas, Connecticut, Maine, Iowa, Minnesota, Oregon, Južna Karolina in Texas.

Vsi načrti vsebujejo provizije, ki naglašajo, da se ne more nobenemu delavcu odkloniti uposlavitve v industrijah ne glede na to, ali je član unije ali ne. Delavske organizacije v Nebraski in Arizoni so zavzele stališče, da so načrti, ki določajo odpravo zaprte delavnice, neustavni.

Henry Kaiser, pravni svetovalec Ameriške delavske federacije, je dejal, da bo vprašanje legalnosti zakonov proti zaprti delavnici predloženo v odločitev sodiščem. Federalno vrhovno sodišče še ni odločilo o tem vprašanju.

Isto stališče kot ADF zavzema tudi Kongres industrijskih organizacij. Lee Pressman, pravni svetovalec CIO, je dejal, da se unije ne smejo zanašati na odločitve sodišč o zaprti delavnici. Voditelji unij CIO vodijo opozicijo proti sprejetju zakonskih načrtov v državah in zahtevajo preklic zakonov, ki so bili sprejeti v enajstih državah. Pressman je dejal, da se voditelji unij CIO posvetujejo o akciji.

Pred kongresom je zakonski načrt, ki določa odpravo zaprte delavnice. Avtor načrta je senator Ball, republikanec iz Minnesote.

Stavka voznikov avtobusov končana

Springfield, Ill., 17. marca.—Stavka voznikov avtobusov proti Springfield Transportation Co. je končana. Dosežen je bil sporazum med voditelji stavke in kompanijo, ki določa zvišanje plače voznikom za 20 centov na uro. Vozniki so člani unije Ameriške delavske federacije.

PROSVETA

GLASILO IN LASTNINA SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

Organ of and published by Slovene National Benefit Society

Narodna in Zdravstvena Zveza (Ivanova) in Kanado \$6.00 na leto, \$3.00 za pol leta, \$1.50 za četrt leta; za Chicago in okolice Cook Co. \$7.50 za celo leto, \$3.75 za pol leta; za inozemstvo \$6.00.

Subscription rates: for the United States (except Chicago) and Canada \$6.00 per year, Chicago and Cook County \$7.50 per year, foreign countries \$6.00 per year.

Cene oglasov po dogovoru.—Rokopisi dopisov in nenaročenih pismov se ne vračajo. Rokopisi literarne vsebine (črtice, povesti, eseji, pesmi itd.) se vrnejo pošiljatelju le v slučaju, če je priložil poštino.

Advertising rates on agreement.—Manuscripts of communications and unsolicited articles will not be returned. Other manuscripts, such as stories, plays, poems, etc., will be returned to sender only when accompanied by self-addressed and stamped envelope.

Naslov na vso, kar ima stik s Metrom

PROSVETA

2657-59 So. Lawndale Ave., Chicago 23, Illinois

Nova dolarska diplomacija—II

V ozadju te nove ameriške "obrambene črte" v Grčiji in Turčiji so interesi Standard Oil in treh drugih močnih ameriških petrolejskih družb, ki so se zasedale v Saudi Arabiji, v Perziji pa po postale "partner" angleških in holandskih petrolejskih firm. Kakor poroča Johannes Steel, namerava novi iranski parlament potrditi pogodbo, ki je bila nedavno sklenjena med Anglo-Iranian Oil Co. in ameriški petrolejski interesi, na drugi strani pa preklicati dogovor glede oljnih koncesij s Sovjetsko Rusijo. Anglo-ameriški interesi imajo petrolejske koncesije v južnem delu Irana (Perzije), Sovjetska unija pa je lani dobila enake koncesije v severnem delu države, nakar je iz Irana potegnila svoje čete. "Vsakdo se še lahko spominja tiste "krize" in grmenja, ki je odmevala lani ob tem času.

Koliko je resnice na tem Steelovem poročilu, to je, da namerava iranska vlada preklicati oljne koncesije, ki jih je dala Rusiji, bo razvidno v bližnji bodočnosti. Možno vsekakor je, da je bila ta "kriza" v Grčiji in Turčiji inscenirana s strani Trumanove administracije—očividno s sporazumom angleške vlade—da iranski fevdalistični vladi uglađi in olajša pot za tako akcijo. Če se Amerika zasedra tudi v Turčiji, kakor predvideva Trumanov načrt, tedaj se iranski vladi ni treba bati kakšne močne akcije s strani Rusije.

Toda naj bo to Steelovo poročilo še aktualno ali le domnevanje, dejstvo vsekakor je, da je bistveni pomen tega ameriškega imperialističnega koraka proklamiranje zasidranja in nadvlade ameriškega velekapitala na Bližnjem vzhodu, to je na polju izkoriščanja najbogatejših petrolejskih zakladov na svetu. Ako bo iranska vlada razveljavila petrolejske koncesije z Rusijo, bo to le znamenje, da hoče tudi te koncesije pograbiti anglo-ameriški kapital. Toda tudi če ne pride do razveljavitve teh koncesij, so vsi ti manevri prizadevanje, da zapadna "demokracija" prisili Rusijo na "modus vivendi" na Bližnjem vzhodu, to se pravi, da se sprijazni z obstoječimi razmerami in da ne skuša zahajati v anglo-ameriško imperialistično sfero.

O vsem tem ni v ameriškem tisku ali radiu nobenega sluha—namreč, da je v ozadju vseh teh manevrov perzijski in arabski petrolej. Vse, kar slišite, je blufarija in metanje peska v oči, češ, da gre za grško in turško "neodvisnost", za "protekcijo grške "demokratske vlade" pred "komunizmom", "totalitarno agresijo" in podobno.

Kdor je čital ali slišal po radiu Trumanov govor, ki ga je imel pred kongresom, je lahko opazil vse polno visokodonečih fraz, s katerimi je vsak imperializem—tudi Hitler!—vedno odedal, da je natresel ljudem peska v oči in zakril svoje prave namene. V resnici pa ni večje blasfemije in insultiranja inteligence ter poštenosti kot imenovanje sedanje napol fašistične grške vlade za "demokratsko", kakor je to storil Truman. Če je sedanji grški režim "demokratski", potem je bil Hitlerjev režim—"supra-demokratski".

Faktično so na krmilu v Grčiji najbolj reakcionarni in zajedalski elementi, med njimi vsi kvizlingi, fašisti in izdajalci. Grški partizani, med katerimi so bili in so še komunisti v veliki manjšini, so pa danes bodisi v grobovih, poklani po sedanjem "demokratskem" režimu, v ječah, v koncentraciji na pustih egejskih otokih, kjer ni niti pitne vode, ali pa v gorovju kot uporniki in borbilci za svobodo. Na drugi strani ni bil še en kvizling postavljen pred sodišče. Kot beremo iz dobro informiranih krogov, je v grških ječah in na puščavskih otokih sto tisoč političnih jetnikov, med njimi tudi otroci in žene in stariši, zdravniki, učitelji, odvetniki in drugi napredni profesionalisti. Imenovati te ljudi kot tolpa totalitarnih banditov, kvizlingov in drugo asortirano fašistično reakcijo pa kot "demokrate", je največja blasfemija in insultiranje vsakega demokratičnega čuta in nazora.

Gorostasna blufarija je tudi trditev, da gre za "neodvisnost" Grčije in Turčije. Kako more biti kakšna država "neodvisna", ako se kakšna zunanja sila odprto umešava v njene notranje zadeve? V resnici ni v vsej Evropi dežele, ki bi bila manj neodvisna kot je Grčija! Do zdaj je bila "de facto", dasi ne "de jure", angleška kolonija, zdaj pa obeta postati ameriška kolonija. Anglija ji je s pomočjo bajonetov, diplomacije in financ postavila sedanji monarhistični režim s fašističnim kraljem na čelu in angleško vojaštvo še danes drži na krmilu ta režim.

Ves krik, da grozi nevarnost grški "neodvisnosti" s strani Rusije, je podoben roparju, ki je kričal: "držite tati...", da je odvrnil pozornost od sebe. Faktično nima Rusija niti poslanika v Grčiji in sigurno niti enega vojaka; tudi ni sluha ne duha, da ima v načrtu kakšno intervencijo. V resnici tudi ne gre zato, marveč za dejstvo, kar priznavajo tudi v Washingtonu, da bi se sedanja "demokratska" (!!!) vlada takoj znašla v grabnu, kakor hitro bi Anglija potegnila ven svoje vojaštvo. Zakaj? Zato, ker ne predstavlja ljudstva, marveč mu je bila vsiljena po zunanji diplomaciji in bajonetih. V tem primeru in če bi po strmoglavljenju sedanjega napol fašističnega režima Grčija tudi dobila resnično ljudsko vlado, bi se ta vlada najbrže skušala nasloniti na Balkan in eventualno povezati z njim v Balkanski federaciji.

Da se vse to prepreči, je s strani zapadnega imperializma potrebna nova intervencija, da bo Grčija lahko še nadalje služila kot baza njihovim interesom na Bližnjem vzhodu. In zato so ameriški davkoplačevalci pozvani, da založe grško in turško reakcijo z dolarji—za začetek \$400 milijonov—in z orožjem. Poleg orožja ji bomo poslali gospodarske večake in vojaške častnike. Naloga prvih bo, da postavijo njen "demokratski" režim na noge, naloga drugih pa, da izvežbajo močno armado, ki bo zmogla očistiti deželo "koomunizma" in varovati njeno "neodvisnost" pred domačim ljudstvom, ki zahteva kruha in svobode.

Ako to ni dolarska diplomacija, potem sploh ne vemo, kaj ti besedi pomenita. In ta diplomacija bo vzela pod svoje "varstvo" tudi "demokratsko" Turčijo, ki je med vojno sedela na plotu in

Iz metropole

Cleveland, O.—Odkar poznamo Slovence A. D., vemo, da je kolebala in hodila po temnih in umazanih potih. Vedno je služila reakciji, zavojevalec in izkoriščevalcem. Sedaj pa je prešla v roke ubežnikov slovenskega naroda, zaeno pa je glasilo in šefaža Vatikanu. Nepristano udriha in laže o slovenskem narodu v domovini, kakor da bi bilo tam vse govorno. Mnogo denarja je že prejela od našega naroda, v njej pa menda še ni izšel noben članek v korist naroda.

Lahko je pisati laži in zavajati. Tudi ni težko pisati o podganah, toda na mestu je vprašanje, kje so se zaredile te škodljive živalce?

Modri urednik A. D. je zapisal, da vsi Slovenci v tej deželi, ki čutimo in pomagamo svojem v stari domovini, nismo dobri državljani in obojeni v pristanstvo. Dobri državljani so le tisti, ki pomagajo begunskim izdajalcem in le oni imajo pravico, da žive tukaj in delajo šefažo Vatikanu. Gabrovšek, Oman in Debevec nepristano lažejo in strašijo ameriške Slovence. Toda strah je šel mimo nas brez kakšnih posledic, le posmeh in pomilovanje je ostalo med nami.

Ta modri urednik si domišlja, da morajo vsi Slovenci slepo in bedasto slediti velikim in malim zmešancem, šele potem bodo dobri državljani.

Pasje udani narodni izdajalci, od škofa Rožmana do najnižjega kaplana, imajo samo eno misel: delati s hudicem in Bogom, da bi ponovno uničili naš narod in prišli oni zopet do moči in udobnega življenja.

Kralja Matjaža je pogostoma videti pri Enakopravnosti, zato ni tam nobene hrbtenice. Fana-tični črnuharji grizejo in lajajo dan za dnem, neprehajajo blatijo naš narod, pri naprednem listu pa se nihče ne zgane.

Zastopnika Enakopravnosti na vzhodni strani našega mesta skrbijo, če bi se Prosveta preselila v našo metropolo. No, menda ne bo sile, saj se Čikažani ne žele preseliti k nam.

Našega Franceta smo vsi čislali in vsakdo je hotel le najlepše in najboljšo govoriti in pisati o njem. Pri A. D. pa so se namigovali, da bo gotovo predsednik Združenih držav. Sedaj pa vse kaže, da ne bo nič iz tega. Fantje se sedaj nahajajo v precej vroči kaši radi izdajanja licenc za točenje pijače, k sreči pa v afero ni zapletenih dosti Slovencev, prav za prav samo dva.

France je varoval naš narod slabega imena. Tako je prav! Ker so se sami umazali, naj se tudi sami perejo. Slovenci niso prešli od Franceta ničesar, dasiiravno so nekateri moledovali za drobtinami. France je iskal zasloble drugod in drugi so ga potisnili v blato. Kralj Matjaž pa pravi in govori, da je on sedaj večja osebnost kot France.

Slovenski franciskani iz Le-monta so mi poslali nabožno revijo Ave Marijo, zaeno pa pismo, naj bi se naročil nanjo. Cena ni velika, samo \$2.50 na leto, toda revija zame ni vredna počenega groša. Vsebinskega je nabožna, največ pa je prošenj. Cim več prispevate, temveč bo povrnil Bog... Zviti patri "fehtajo" na vse pretege, enkrat za to, drugič za ono.

Po pameti urednika A. D. je ameriški poslanik v Jugoslaviji Patterson zato zelo zaslužen mož, ker na debelo blati jugoslovansko vlado, mi pa vemo, da je ta "diplomat" spletakar, zato jo je pobrisal iz Jugoslavije. S tem, da laže o Jugoslaviji, ne dela časti Ameriki.

Kako bujno domišljijo ima urednik A. D., kaže sledeče: Pravi, da je izračunal, da lahko dneve v cerkev sv. Vida tri avditori-

spravljal generozno podkupnino od Hitlerja in zaveznikov. Turki se v resnici lahko najbolj smejejo, kajti oni so med vojno in bodo tudi v bodoče delali najboljšo kupčijo. Zanje enostranski "lend-lease" še ni minil, plačali ga bomo pa mi.

Ta slika je bila sneta v Rentonu, Pa., in kaže majnarje, s kakšnim razpoloženjem so vzeli na znanje odlok vrhovnega sodišča proti Lewisu in njim unli. Več krajevnih unli si je že prestopno voljno naložilo izredno doklado, s katero bodo Lewisu in UMW pomagale plačati drastično denarno kazen.

je SND z vsemi direktorji vred. Jaka naj se potruji in še enkrat izračuna in nato vse skupaj odšteje dvakrat in avditorij bo še vedno malo večji kot cerkev sv. Vida. Kar se pa tiče misijona in ljudi, pa vsi vemo, da je na svetu dosti bedakov, katere klerikalci izkoriščajo, ne da ji bi bilo sram.

John Filipič.

Iz West Allisa

West Allis, Wis.—Letošnji stenski koledarji SNPJ so prav lepi, kot so vsako leto, a jih nihče ne pohvali. Dobro se še spominjam, kako so se nekateri pred leti pregovarjali o tisti sliki bosega dečka, katero še vedno hranim.

Ko pišem te vrstice, je tu še vedno veliko snega; ne spominjam se, da bi bilo že kdaj tako mrzlo ob tem času kot je sedaj. Vse kaže, da letos ne bomo imeli meseca marca tako gorko vreme kot druga leta. Sicer pa je glavno, da ne bo mrzlo meseca maja in junija, ko bomo posejali. Na primer pred nekaj leti smo imeli poletje mesto spomladaj, potem pa se je vreme spremenilo in namesto poletja smo imeli spomlad.

Stavka pri Allis Chalmers Co. se kar nadaljuje in prizadeti so mnogi delavci. Nekateri delajo, drugi ne.

Dne 15. februarja je preminul za srčno kapjo Frank Zupančič, star 59 let. Pokojnik je bil doma z Vrha, fara Dobniče pri Trebnjem. Pri hiši so rekli pri Plavcu. Pred leti je bil član naše jednote, vsled nezaposlenosti pa je bil prisiljen pustiti društvo. Ob smrti pa je bil član društva Bled JPZS. Kljub slabemu vremenu se je pogreba udeležilo veliko članov. Pokopani so bili na pokopališču Arlington. Stanoval je pri dobro poznani družini Rogžich.

Tukaj je imel le sorodnico Kristino Slak, nekeje v Kansasu pa bratrance, v stari domovini pa več pol bratrov, če so še živi. Pred leti pa mu je umrl brat Joseph v Sheboyganu.

Istega dne je tudi umrl dobro poznani James Brns, star 41 let, kot dobro poznana Louisa Bevitza. Zapuščena žena, starša, brate in sestre. Priredil je zabavo za veterane in na koncu je vsem voščil veselo svidenje, tedaj pa se je zgrudil mrtev. Vzrok smrti je bila bolezen, ki se je je nalezil v vojni na južnem Pacifiku. Oba pogreba je oskrbel Ermenčev pogrebni zavod.

Njegova tašča Rosie Bevitza je preminila skoraj na isti način. Nahajala se je v bolnišnici radi pretresa, ki ga je dobila pri padcu po stopnicah, ko pa je nameravala iti pogledat umrlega svaka Josipa Kralja, ki je tudi umrl nagle smrti v spanju, se je počutila prav dobro, a prišla ni

domov, kajti smrt jo je prehitela.

Rosie Bevitza je bila dolgo vrsto let članica SNPJ, prav tako Joe Kralj. Ona je bila zelo priljubljena, zato jo je toliko težje pozabiti. Posebno pa jo pogrešata njen mož Louis in hči Mary.

Časten spomin vsem umrlim, bolnikom pa želim skorajšnjega okrevanja, kajti zdravje je največje bogastvo sveta.

Mary Susterich-Zagar.

Važno za tiste, ki žele iti v Jugoslavijo

New York, N. Y.—The American Association for Reconstruction in Yugoslavia (AARY) je prejel mnogo vprašanj od naseljenecv jugoslovanskega rodu v zvezi z rekonstrukcijo Jugoslavije. Prejeli smo ponudbe rojakov, ki so pripravljeni investirati denar za nabavo orožja in strojev za Jugoslavijo in iti tja ter pomagati pri rekonstrukciji.

Vsi tisti, ki so zainteresirani investirati denar za stroje in in orodje, se naj udeležijo konference, ki se bo vršila 29. in 30. marca v Chicagu.

Posebna konferenca se bo vršila v soboto, 29. marca, začetek od dveh popoldne v Sokolski dvorani, 1903 So. Racine ave., na kateri se bo razpravljalo, kako spraviti skupaj potrebni denar.

Konferenca se lahko udeležijo vsakdo, ki se zanima za rekonstrukcijo Jugoslavije. Interesenti izven Chicaga se naj obrnejo za rezervacijo prenočišča na odbor AARY, 465 Lexington ave., Room 21, New York 17, N. Y.

Odbor.

Glas starega naročnika

Neelyville, Mo.—V Prosveti se oglašim vsako leto enkrat, a rad bi se večkrat, toda moja roka je precej okorna za pisanje, čemur se ni čuditi, kajti nisem počel nobene šole v mojih mladih letih, ampak sem moral le trdo delati na kmetih. Sedaj pa imam že sedem križev, zato mi gre pisanje toliko težje od rok.

Tukaj je veliko novic, a jih nihče ne poroča. To zimo se posebno bolezen oglašala, zdaj tu, zdaj tam. Žena mojega dobrega sosedca Franka Salija je že dolgo bolna. Zdravniki pa so tu taki kot povsod: dobro se razumejo na dolarje! Tudi mene že tišči k zemlji in kako dolgo bo še šlo, ne vem. Sedaj se že eno leto pečlirim; sedim pri peči in čitam Prosveto, ki mi jako ugaja. Ne morem pa razumeti, zakaj ni nobenega poročila iz mojega rojstnega kraja Soštaja pri Celju. Prav tako ne iz Velenja in Slovenskega gradca. Ali so Nemci vse ljudi uničili po teh krajih?

V tistih krajih so bili naši ljudje precej nezavedni, kajti mnogi si niso znali po nemško niti kruha kupiti, pa so že hoteli biti Nemci. Vsaj v Soštanju so bili taki nezavedni ljudje. Tudi

duhovščina ni bila nič boljše. Župnik je držal z Nemci, kaplani pa s Slovenci. Vseh skupaj je bilo kar pet. Na koncu pa pristavljam, da ni lepo blatiti jugoslovanski narod, ki se tako trudi, da se zopet postavi na noge.

Jakob Lipovšek.

Obtožuje dejanja slovenske duhovščine v času okupacije

(Nadaljevanje in konec.)

Pueblo, Colo.—V včerajšnji Prosveti je bilo priobčeno pismo moje nečakinje Ivanke Tome Šišenske, tu pa sledi pismo nečaka Antona Zalarja. Glasi se:

"Dragi ameriški Slovenci!—Že iz narave vsak človek, kakor tudi vsak zaveden državljani, rad sliši kaj o svojem rojstnem kraju. Ker pa je naš slovenski rod, s hotenjem, da si izboljša svoje življenjske razmere, raztresen vse povsod, marsikomu ta možnost ni dana. Dragi Slovenci in Slovenke! Že dalj časa sem se pripravljala, da vam napišem nekaj vrstic, čisto na kratko in resnično, in sicer s tem namenom, da boste znali ceniti resnico in zavednost. Vem, da se onkraj morja zbirajo elementi in raznašajo neresnične vesti o naši nadvse ljubljeni Jugoslaviji in našemu osvoboditelju maršalu Titu. On nas je rešil suženstva, ker se je resnično zavezal za to stvar z namenom, da pomaga vstati delovnemu ljudstvu.

Če pomislimo, kaj smo pretrpeli v tej štiriletni vojni, se sploh ne da popisati. Ostanki italijanskega in nemškega fašizma še skušajo po nekaterih krajih ruvariti ter propagirati, toda to se bo končalo v najkrajšem času.

Dragi Slovenci, naj vam omenim še to, kdo je bil najbolj gnusen za časa okupacije. Skoraj me je sram, ko vam to pišem, ali še pregovor pravi: "Resnica je vedno večja kot krivica." Opišal vam bom dogodka za časa bivanja zverinskega okupatorja v našem kraju.

Doma sem iz Dobrepolja, zato bom opisal grozodejstva v okolici Videm-Dobrepolje. Tukaj je bil glavni organizator tako zvan "bele garde", pozneje "domobranstva" in "črne roke", kaplan Ivan Lavrih. Naloga tega dušnega pastirja za časa okupacije je bila, da je vršil službo Judeža škarkarja. Izdajal je svoj lastni narod v roke gnusnim morilecem. Odlodal je, kdo je za internacijo, kdo za usmrtevec. Z njim je sodeloval župnik Anton Markun in dekan Karol Škulj, doma iz Ponikev pri Dobrepolju. Nekaj dni pred osvoboditvijo so ti "zavedni" dušni pastirji popihali na Koroško s prezvišenim škofom Rožmanom na čelu.

Mi vemo, da ni vsa inozemska javnost pravilno poučena o delovanju naše duhovščine, zato vam bom jaz nekoliko pojasnil.

Pri nas je bilo le malo duhovnikov, ki so pravilno razumeli borbo malega slovenskega naroda proti okupatorju, domačim izdajalcem in izkoriščevalcem. Tem redkim izjemam vsa čast in hvala! Borili so se z ramo ob rami s partizani. Toda, žal, večina duhovščine je bila v nasprotnem, sovražnem taboru. Naše cerkve in naše prižnice so jim služile za govorniške odre, s katerih so bruhali na vse, ki niso delali in mislili kot oni. Preklinjali so partizane in vse, ki so odobraval ali osvobodilno fronto. Cerkve, posebno po deželi, niso bile več božji hrami in molilnice, temveč hlevi za domobranske konje, dalje za domobranske, nemške in italijanske utrube, iz katerih so streljali na partizane. Iz cerkvenih zvonikov se ni več oglašalo zvonjenje, temveč regljanje strojne in pušk. Duhovnikom je bilo ljudstvo in zanimanje za njih duše deveta briga. Vezali so se samo s tujo in domačo reakcijo.

Glasno krivdo za to nosi ljubljanski škof dr. Gregorij Rožman. On je tukaj stopil v odkrito službo italijanskega in pozneje nemškega okupatorja. Njegov škofijski dvorec je bil ves čas vojne zbirni center vseh izdajalskih elementov Slovenije. Pošiljal je v službo okupatorja protiljudski del duhovščine, dajal direktive in preko nje izvajal protinarodne načrte in akcije v korist okupatorja. Pošteno duhovnike pa je preganjal in obojal. Že aprila leta 1941 je obljubil italijanskemu komandantu popolno sodelovanje slovenske duhovščine s fašistično Italijo. Mussoliniju je porajal popolno lojalnost, medtem ko je okupator ubijal poštene Slovence. Padali so talci, škof pa je molil za zmago okupatorja. V številnih govorih je obojal osvobodilno fronto slovenskega naroda in jo prikazoval kot borbo proti veri in Kristusu. Tako je pisal tudi v raznih cerkvenih poslanicah in pastirskih pismih. Tesne stike je imel tudi z gestapovskimi nemškimi menihi. Popolnoma je soglasal z nemško nacistično politiko.

In zato je bilo mogoče, da se razni duhovniki pod njegovim vplivom uganjali taka grozodejstva, ki jih ni mogoče opisati. Na primer kaplan dr. Križaj je sam pomagal moriti nedolžne fantje in dekleta, češ, da so protiveri. Ta dr. Križaj je kriv smrti mnogih oseb. Pri Sv. Urhu pri Ljubljani, to je nizki grški cerkvice sv. Urha, so pobijali ljudi in jih pokopavali kar po gozdu po deset ali še več skupaj. Po osvoboditvi, ko so odkopavali te grobove, smo le izvedeli, kaj so te zverine in leviški podobni delali z ljudmi. Nekateri žrtve so bile zvezane z žico okrog vratu, po več skupaj. Nekateri so imeli razbite lobanje in polomljene vse kosti. Ljudje so spoznali svoje poškodbe in obleke. Ker je tam zemlja zelo ilovnata, trupla še niso stihnila. V nekaj vrsticah sem vseh teh grozot ne da popisati, izšle pa bodo knjige, ki bodo pričale, poznim rodovom o kakršni vlogi naše duhovščine v tako veličastnem boju našega partizanskega ljudstva.

Tik pred osvoboditvijo Slovenije je protiljudska duhovščina pod vplivom škofa Rožmana bila zmešnjavo in lažljivo propagando med ljudstvom. S tem je zapeljala ljudi, da se skupaj z okupatorjem umaknili v inozemstvo, kjer so izpostavljeni trpljenju in propadu.

Nekateri duhovniki so prejel zasluženo plačilo. Škof je bil obsojen na 18 let ječe. Ni se naših rok, a upamo, da ga bomo dobili, kakor tudi ostale izdajalce, ki sedaj v inozemstvu ruvarijo in širijo neverjetne laži o naši novi državi, češ, da je pri nas cerkev in vera preganjana. Vera ni res preganjana, pa je še sedaj postala res slabobna. Nihče ni oviran pri izvrševanju svojih verskih obvez, toda se tudi nikogar v ne sili, kot je bilo to prej. Vse je nekaj notranjega vsakega sameznika, zato je ločena od države. To pa vsled tega, da cerkev ne vsiljuje v politiko, kot je edino pravilo, kajti politiziranje ni za cerkev.

Sicer pa se mi malo zmenim kaj pisari reakcija. Pri nas je zmagoval ljudstvo, delovni ljudje. In mi sedaj delamo, obratujemo in gradimo za ljudstvo, za nas, za državo. Delovni polet naših množic je nekaj velikega, nekaj veličastnega. Hvala, kaj se dvigniti samo s lastnimi silami, hlapec in sužnji pa bomo nikoli več nikomur. Mi smo svobodno, delovno ljudstvo, enakopravno z vsemi slovenskimi narodi. Srečni smo, da smo pristevamo slovenskim narodom, to se pravi najnaprednejšim narodom na svetu, narodom, nosilec svobode in sreče vsem delovnim množicam sveta.

Naše žrtve niso padle zaman. Bile so pa velike. V tej vojni je bil ubit vsak deseti Jugoslovčan. Dali smo poleg Rusov največ krvi za uničenje fašizma. Anton Zalar."

V tem pismu lahko vidimo kakšno klaverno vlogo je igral slovenska duhovščina, kot se je izrazil moj nečak.

Mary Hahn

Razgledi po stari domovini

(Od našega dopisnika Franja Aleša)

POLITIČNI PREGLED

ZGODOVINSKA VLOGA PO-KRAJINSKEGA NARODNO-OSVOBODILNEGA ODBORA ZA SLOVENSKO PRIMORJE IN TRST JE BILA KONČANA S PODPISOM MIROVNE POGODBE Z ITALIJO

Usoda slovenskega Primorja in Trsta je odločena proti volji slovenskega delovnega ljudstva. Slovenski del Juljske Krajine je bil razdeljen v smislu sklepa mirovne pogodbe z Italijo med Jugoslavijo, republiko Italijo in "Svobodno tržiško ozemlje". Imperialistične sile nam nenaklonjenih zaveznikov so v tržiškem vprašanju delno uspeli in nam odtrgale z narodnega telesa desetstisoče slovenskega prebivalstva, ga spojile v "neodvisno" ozemlje Trsta ter desetstisoče Slovencev pripojile ponovno k Italiji.

Na ozemlju Juljske Krajine je bil v času narodno-osvobodilne borbe ustanovljen Pokrajinski narodno-osvobodilni odbor (PNOO), ki je politično vodil naše množice, ki so se borile za svojo svobodo in svoj nacionalni obstoj.

S podpisom mirovne pogodbe z Italijo je PNOO končal svojo zgodovinsko nalogo. Na zadnji seji je sklenil pod predsedstvom Franceta Bevka, da se razide, ker mu je z razdelitvijo Juljske Krajine med tri države onemogočeno izvrševati naloge, za katere ga je primorsko in tržiško ljudstvo izvolilo. Da stvarno prispeva k miru, kot je to izjavila ob priliki podpisa mirovne pogodbe tudi jugoslovanska vlada, je PNOO v iskrenih demokratičnih čustvih sklenil svoj razpust, potem, ko je storil vse, kar je bilo mogoče, da bi bilo vprašanje Juljske Krajine rešeno v duhu pravičnosti.

Ob tej priliki je Pokrajinski narodno-osvobodilni odbor izdal na primorsko ljudstvo proglas, v katerem se je s ponosom ozrl na pot, ki jo je prehodil od dne, ko je bil sredi najbolj krvave borbe proti fašističnemu in hitlerjevskemu okupatorju postavljen od ljudstva kot njegova najvišja naredbodajna in izvršna oblast. Zagovarjal je pred vsem svetom pravice tega ljudstva. PNOO ni mogel pristati v coni, ki je pod zavezniško vojaško upravo za ceno rušenja ljudske oblasti, da bi s tem ne grešil proti načelom demokracije in izdal koristi ljudstva. V coni B, kjer je bila ljudska oblast neokrnjena, so bile izvedene mnoge in važne socialne in gospodarske reforme. V coni A se je moral PNOO omejevali večinoma na ljudsko samopomoč, na predloge in nasvete ter na proučevanje vprašanj, ki so se pojavljali, ne da bi jih tudi mogel uspešno reševati.

PNOO je ostal tudi v najtežjih trenutkih zvest načelom ter je zastavljal vse moči, da bi bila svetovna javnost pravilno poučena v razmerah v Juljski Krajini, o željah in težnjah prebivalstva, da bi bila dosežena pravična rešitev vprašanja pripadnosti Slovenskega Primorja in Trsta.

Krivo da to, da so bila znova pogažena demokratična načela pravičnosti, nosijo pred zgodovino tiste sile Zapada, ki so nam zaradi svojih imperialističnih težnjah vsilile svojo voljo.

Primorsko ljudstvo se ne bo nikoli sprijaznilo z odločitvijo, ki je v ostrem nasprotju s pravico in njegovimi življenjskimi kotnimi in množicam, ki so toliko žrtvovale za svojo svobodo in bile prevarane v svojih upih, ne bo mogel nihče braniti, da bi se z vojo odločitvijo še dalje borile za svoje cilje.

Na novo stvarnost in dogajanje po gledano s politično zrelostjo in bomo tudi v neosvobodjenih krajih s sodelovanjem vseh pozitivnih sil delali za pomirjenje in ustvaritev boljših življenjskih pogojev prebivalstva.

Pokrajinski narodno-osvobodilni odbor priporoča v svojem začetnem proglasu tistim slovenskim množicam, ki ostanejo izven meja Jugoslavije, naj ohranijo bolj kot kdaj prej politično enotnost in se naj še tesneje strlejo okoli Slovensko-italijanske antifašistične unije (S. I. A. U.) in, nam za uresničenje njenega programa nadaljujejo z borbo.

Te množice se naj z zaupanjem naslonijo na napredne sile nove Jugoslavije, kajti le z zvestim sodelovanjem vseh demokratičnih sil doma in v svetu bodo kdaj v bodočnosti lahko praznovali popolno zmago svojih težnj.

PNOO za Slovensko Primorje in Trst se posavlja z željo, da bi bil ta cilj, ki je bil tudi cilj njegovih naporov, čim prej dosežen v trajno pomirjenje in srečo primorskega ljudstva.

"Lojalnost" ameriškega ambasadorja v Beogradu Richarda Pattersona ...

Proti Jugoslaviji so zagnali v inozemstvu ljudje Churchillovega kova najostrejšega laži in klevete. Naša država je mnogim imperialistom in reakcionarjem trn v peti, zakaj naša ljudska oblast se ne prodaja za skledo leče in ne izdaja koncesij tujim kapitalistom, ki bi radi še naprej izkoriščali naše naravne zaklade in izmogočevali naše delovno ljudstvo.

Zaletavanje inozemskih reakcionarjev in protijugosloviskih elementov v našo državo zavzema večji obseg in v mnogih listih kapitalističnega zapada Hearstovega časopisnega koncerna in angleških imperialističnih lordov vneto beleži neodgovorne izjave raznih odgovornih osebnosti, ki se jim je ponesrečila mislija v državah nove, ljudske demokracije, meče pesek v oči demokratičnim množicam in jim tveži gorostasne izmišljotine in laži.

Eden takih agentov kapitalističnega razreda velebankirjev in industrijalcev je tudi mr. Richard Patterson, ambasador USA v Jugoslaviji, ki je nastrel v senzacionalni obliki zapadnemu svetu kopico neodgovornih izjav in neresnic o naši državi.

Ti gospodje se trudijo na vse načine, da bi zastrupili dobre odnose med Jugoslavijo in USA. Mr. Patterson na primer je bil vezan na vse manjše in večje "slučaje" in "incidente" za časa svojega bivanja v naši državi med jugoslovansko in ameriško vlado in v katerih se je kazala težnja reakcionarnih krogov v USA, da bi diskreditirali zunanjo politiko Jugoslavije ter da bi izvajali stalno svoj zunanjo-politični pritisk.

V Jugoslaviji smo imeli kopico primerov, ki so zgornjo pričelo o zlonamernem naprežanju mr. Pattersona, da bi kalil odnose med obema državama. Od "Volksdeutscherjev", ki so postali "ameriški državljani" in bili vhitotapljeni v našo deželo, preko pogostih preletavanj avijonov čez naše ozemlje, pa vse do špijanske afeze s Pridonovim in do zadnjih neodgovornih izjav po ameriškom radiu in v listih kakor "Chicago Tribune", "Washington Times-Herald", "United Press" in dr. se kaže "lojalnost" moža, ki je imel v Jugoslaviji posebno misijo in je izkoriščal njeno gostoljubnost.

Kaj vse je trdil mr. Patterson?

"Da so ameriški državljani v Jugoslaviji brez pravic in da se nahajajo v koncentracijskih lagerjih ... da je v Jugoslaviji suženjstvo najhujše oblike ... da so bile slabe vremenske razmere takrat, ko smo prisilili ameriška letala, ki so v stotinah primerih kršila našo državno suverenost ... da mu je maršal Tito "priznal", da smo namerno sestrelili avijone ... da 250 tisoč komunistov vlada v pomočjo tajne policije nad 15 milijoni Jugoslovancev, da je surova kontrola nad 5 milijoni katoličanov, ki je izzvala največje zanimanje Amerikancev, načela "jugoslovanski problem" ... da je Tito va vlada po umoru "srbskega voditelja" likvidirala Mihajlovičev pokret v Srbiji ... da predstavlja delikatna stvar v Trstu nevarnost za mir in more izzvati vojno ... in da so izgledi za "opozicijo" v Jugoslaviji slabi, ker ni mogoče doseči prevrata z uporom, ker nima opozicija nobene možnosti vse dotlej, dokler bo užival Tito podporo Rusije ... itd. itd."

Mr. Patterson je užival v naši državi gostoljubje. Z ozirom na

svoje diplomatske dolžnosti bi moral doprinesti čim večji del tudi svojega osebnega napora, da bi se razvili med obema državama resnično prijateljski odnosi. Po obsegu neodgovornih izjav mr. Pattersona je bila zapazena tendencioznost in neresničnost v prikazovanju naših objektivnih prilik v Jugoslaviji, zato je nelojalno zadržanje ameriškega ambasadorja v Beogradu izzvalo še večje motnje.

Razmere in napore naših delovnih narodov so prikazali v inozemstvu mnogi politiki in ekonomski, ki so bili v svojih izjavah dovolj objektivni, da so dali sliko o vsestranskem prizadevanju naše države, da se ohrani mir in da si narodi urede svoje države po načelih demokracije.

Poslušna ameriška javnost pa si je ustvarila gotovo pozitivno sodbu o naših iskrenih željah in simpatijah, ki jih gojimo do ameriškega ljudstva brez ozira na bučno kampanjo po radiu in tisku, ki jo je priredil g. Patterson s kopico nelojalnih in neresničnih izjav.

V ljudski republiki Srbiji bodo volitve

Ljudska skupščina LR Srbije je sklenila na začnem zasedanju, da se bodo vršile v ljudske odbore Srbije volitve v najkrajšem času.

Za volitve vlada že sedaj živahno zanimanje, ker bo treba urediti z novimi ljudskimi odbori številna vprašanja, ki se tičejo gospodarstva v "petletki".

Najtesnejša zveza med Jugoslavijo in Čehoslovaki

Koncem februarja je bila podpisana pogodba o investicijskih dobavah med Jugoslavijo in Čehoslovaki. V Pragi so se pričeli meseca septembra 1946 razgovori med čehoslovaki in jugoslovansko vlado o petletnem sporazumu glede medsebojnih dobav blaga. Bil je že takrat dosežen načelen sporazum, da bo Čehoslovaki v dobi 5 let dobavljala naši državi stroje in naprave za elektrifikacijo in industrijalizacijo. Jugoslavija pa bo v tem razdobju dobavljala Čehoslovaki važne surovine za njeno industrijo kakor tudi živila.

V smislu tega načelnega sporazuma so sedaj določili specifični program za dve leti, po katerem bodo šle medsebojne dobave. S tem sporazumom se je pričela načrtna in dolgoletna izmenjava blaga med dvema prijateljskima slovanskima državama. Sporazum je važen prispevek k nadaljnjemu utrjevanju ne samo trgovinskih in ekonomskih, marveč tudi političnih odnosov med Jugoslavijo in Čehoslovaki. S sporazumom potrdne medsebojne dobave imajo velik pomen tako za jugoslovanski načrt industrijalizacije in elektrifikacije, kakor tudi za dvestoletni gospodarski načrt Čehoslovake.

Ali ste naročeni na dnevnik "Prosveta"? Podpirajte svoj list!

Ugibanja o moskovski konferenci

BERLIN.—ONA.—Najvažnejša vprašanja, o katerih bo odločala moskovska konferenca, so zadeve Posarja, Porurja in poljska zahodna meja. Vse kaže, da bo sta prvi dve vprašanji nekoliko manj trnjevi, kot je bilo pričakovati.

Gospodarsko združenje Posarja s Francijo je do neke mere že celo sprejeto s strani Velike Britanije in Zedinjenih držav, a od Rusije pričakujejo, da bo celo podprla Francijo. Glede Porurja bodo Francozi najbrže opustili svojo zahtevo, da je treba to važno industrijsko ozemlje odtrgati od Nemčije—a glede tega, da mora priti Porurje pod neke vrste posebno kontrolo, so si vsi štirje zunanji ministri najbrže že danes edini. Vse velesile smatrajo, da je Porurje danes prav tako kot v preteklosti osnova, na kateri bi utegnili Nemci zgraditi iznova svojo vojaško silo.

Vse ostale velesile so več ali manj pristale na francosko naziranje, da je treba Porurje nekako držati v razoroženem stanju, in da ne velja Nemcem prepušiti skrbi za to. Edina pot je seveda mednarodna kontrola—dognati je treba le še, kako to kontrolo izvesti in izvajati skozi dolga leta.

Vprašanje poljske zahodne meje pa bo verjetno predmet hudih debat. Britanski zunanji minister Bevin je nedavno odločno govoril proti sedanjemu poteku poljske meje, dočim je ameriško zunanje ministrstvo, in ameriške okupacijske oblasti v Nemčiji, izdelalo predloge za potek nove vzhodne nemške meje, ki bi vrnil Nemčiji nekaj poljedelskih predelov na vzhodu.

Ameriška pomoč Grčiji

ATENE.—ONA.—Iz strogo gospodarskih razlogov je smatrati, da je izjava ameriške vlade, da bo podprla grško vlado, prišla v nepravem trenutku. Vskomur tukaj je znano, da je grška vlada in vsi vplivni gospodarski in bančni krogi proti uvedbi strogih kontrol, katere priporoča ameriška vlada.

Uradni in gospodarski krogi so prepričani, da bo Amerika pomagala, ne glede na to, ali bo Grčija pristala na pogoje ali ne. Grška vlada se nimalo ne zmeni več za priporočila, katera dobiva s strani Trumanove misije za gospodarske reforme, ki so potrebne.

Na političnem polju pa je obljuba ameriške podpore dala obojema Maksimosovi vladi nove življenjske sile. Komaj 24 ur potem, ko je zunanji minister Marshall podal svojo izjavo o Grčiji, je Maksimosa vlada polovila in odposlala v taborišča

na otokih preko 600 članov levčarskih strank.

Ako bi Zedinjene države hotele vzdrževati grško armado, kar je na Grškem postalo pojmovanje te obljubljene pomoči Grčiji, bo to pomenilo ogromne izdatke—najmanj 100.000.000 dolarjev za ostale 3 četrtine tekočega leta.

Grški državni proračun za vojsko iznosi približno 240 milijonov dolarjev na leto. Toda grška vlada namerava svojo vojsko izdatno ojačiti; in sicer v toliki meri kot potrebno za velokopotezno ofenzivo proti partizanom. Ako pomislimo na to, koliko truda, denarja in moštva so posvečali Nemci svojim operacijam proti partizanom, utegnemo spoznati, da so računali grške vlade nekoliko optimistični v kolikor se tiče izdatkov.

Grška vlada je bila leta 1944 sklenila pogodbe z Veliko Britanijo za oskrbo opreme za 100.000 mož. Lani je Velika Britanija vložila v to preko 28 milijonov dolarjev. Danes pa šteje vojska že preko 180.000 mož. Takoj po objavi, da bodo Zedinjene države gospodarsko podprle Grčijo, so napovedovali grški uradni krogi, da bo število vojakov zvišano na 300.000 mož.

Do zdaj, ko pišemo te vrstice, še ni mnogo podrobnosti o tem, v kakšnem obsegu nameravajo Zedinjene države podpreti grško vlado in dali bo ta podpora obsegala tudi vojaške sile, toda grška vlada je brez nadaljnega zaključila, da bo v bodočnosti ameriška vlada skrbela za opremo in izdatke grške armade.

ZVEZNI VLADNI USLUŽBENCI

Zvezni vladni uslužbenci so uposleni v uradih in laboratorijih ter tudi v strojnih delavnicah. Dostavljajo pošto, pomagajo pri lečenju in rehabilitaciji veteranov, ščitijo vas pred požarjevalci, preiskujejo živež in zdravila ter vzroke nesreč v rudnikih. Farmarjem pomagajo z načrti za pridelke. Pomagajo pri zaščiti javnih parkov in gozdov. Vršijo na stotine drugih važnih javnih služb. Samo ena desetina od njih je nastanjenih v Washingtonu. Ostali so nameščeni širom 49-ih držav in na ameriških posestih.

Število zveznih državnih uslužbencev določa potreba vlade. V juniju 1939 smo imeli manj kot milijon zveznih uslužbencev. Tekom vojne je bilo vzpostavljenih več vladnih agencij in vladni oddelki so se razširili, kar je postavilo v ospredje zahtevo za večje število uslužbencev. To medvojno število je polagoma naraslo na preko tri milijone. Naravno je torej, da je bilo po vojni mnogo odpuščenih. Sicer pa je najemanje, kot odaljavljane zveznih delavcev in uslužbencev vedno v teku. Arthur S. Flemming, član United States Civil Service Commission, je pred nedavnim dejal, da bo skupno število nameščenih zveznih uslužbencev tekom dobe med 1. julijem 1946 in 30. junija

med 1. julijem 1946 in 30. junija 1947 znašalo okrog 600.000. Kakih deset tisoč prisilcev bo v isti dobi položilo izpitne za zvezne službe. Kongres je pred kratkim podvel korak, ki dela vladne službe zaželjiveše kot so bile doslej. Tekom zadnjih treh let so se plače vladnih uslužbencev povzdale za 35%, in tozadevna zvezna postava je bila modernizirana v toliko, da so bolj regulirane delovne ure, plačilne periode, nadurna plača in delo ob praznikih. Pokojninski zakon za vladne uslužbence je v veljavi že iz leta 1920 in po tem zakonu uslužbenci sami prispevajo v sklad, iz katerega potem dobivajo pokojnino.

Najemanje zveznih uslužbencev se vrši po sistemu uvedenem v letu 1883. Ta zakon določa uposlitev na podlagi sposobnosti in zasluženja, brez političnih ozirov — zelo potrebna reforma. Z izjemo eksperimentalnih civilnih uslužbencev v kongresu in zveznih sodiščih, so zvezne službe odprte vsakemu državljanu, ki se izkaže sposoben potom običajnega izpita, ki sledi zaposlitvi za službo.

Centralna vladna agencija za najemanje uslužbencev je znana kot Civil Service Commission a sedežem v Washingtonu, ima pa tudi 14 pokrajinskih uradov, ki so nastanjeni v glavnih mestih predelih, katerim služijo. Ti pokrajinski uradi imajo spet krajevne urade in vsa skupaj okrog 6000 odborov za izpite. Sleherno mesto v Zed. državah, ki ima poštni urad prvega ali drugega razreda, ima tudi takolimenovani Civil Service Examining Board, ki je navadno nastanjen v lokalnem poštnem uradu ali poslopu. V uradu tega odbora se dobi vse potrebne informacije glede zveznih vladnih služb, dalje potrebne tiskovine za izpolnitev, podrobnosti o izpiti itd. Za gotove službe ni potrebno polagati pisanih izpitov; odbor sam presodi prosilca, če je za službo sposoben. V vsakem slučaju pa se izvede investigacija prosilca na podlagi podatkov, ki jih je dal o sebi.

Imena onih, ki so proglašeni za sposobne, se uvrstijo na čakačo listo in ko je kaka služba odprta, so pozvani na delo. Ob koncu prvega leta so potem taki novi uslužbenci, če se izkažejo zadovoljivo, uvrščeni kot regularni vladni nameščenci. — Posamezne države istotako nameščajo svoje državne uslužbence. Ker pa se tozadevne postave v raznih državah Unije razlikujejo, jih ni mogoče podati v izčrpnih obliki. Kdor želi o teh dobiti podatke, naj piše na State Civil Service Commission v glavno mesto države, v kateri živi.

Napisal Denis Plimmer

POMANJKANJE PREMOGA V EVROPI

Britanska vlada je izdala nedavno uradno poročilo o svojem gospodarskem stanju pod imenom "Economic Survey for 1947", iz katerega velja zaključiti, da Anglija sama trpi radi pomanjkanja premoga v toliki meri, da evropske dežele ne smejo in ne morejo računati s tem, da jim bo mogla Velika Britanija dobavljati v tekočem letu znatne količine tega goriva.

Statistični podatki iz vseh dežel Evrope pa pričajo, da je položaj tako resen, da si evropske industrije ne bodo mogle opomoči brez pomoči od zunaj—to pa pomeni, brez uvoza ameriškega premoga. Že pred vojno je bila večina evropskih dežel odvisna od uvoza premoga—največ iz Anglije in Porurja. Uvažale so skupaj približno 6,8 milijonov meterskih ton na mesec. Anglija, Nemčija in Poljska, ki so krile 5,6 milijonov meterskih ton tega uvoza, so dobavljale leta 1946 komaj 2,1 milijonov ton.

Te številke pokažejo še same od sebe, kako obupno mora biti pomanjkanje premoga v Evropi. Toda položaj je še slabši kot ga slikajo te količine, kajti upoštevati je treba še, da je bil namenjen del tega izvoza v Sovjetsko unijo, ki pred vojno ni bila med deželami, ki so uvažale premog.

Kaj sledi iz teh števil? Le to, da je malo izbire—evropske

dežele bodo morale ali počakati, zadržniti pasove in obnavljati svoja gospodarstva mnogo bolj počasi kot nameravajo, ali pa bodo morale uvažati premog iz Amerike.

Lani so izvozile Zedinjene države 16,4 milijonov meterskih ton. Pred vojno izvoz ni dosegel niti 100.000 ton. Verjetno je, da si bo Amerika prizadevala v tekočem letu, da podvoji svoj izvoz, toda vprašanje je, ali bodo mogla ameriška pristanišča zadostiti tako silnim zahtevam.

To vse nam pove, da trpe mnoge evropske dežele pomanjkanje premoga, toda kaj to pomeni, je treba še dognati in premisliti. Nekatere dežele so izredno težko prizadete, kajti dočim morajo nekatere izmed njih uvažati le toliko premoga, kolikor jim ga primanjkuje radi nekoliko nezadostne domače produkcije, je nekaj tudi takih dežel, ki tega goriva sploh nimajo, tako da je njih življenje odvisno od uvoza premoga. Pomislmo le na škandinavske dežele, ki so najvažnejši kupci ameriškega premoga v Evropi.

V vsej Evropi je ena sama dežela, ki proizvaja več premoga kot pred vojno, namreč Francija, in to pred vsem radi tega, ker dela v njenih premogovnikih preko 100.000 tujih delavcev, med njimi 60.000 nemških vojni ujetnikov. Toda tudi v Franciji odpade na posameznega kopača manj premoga kot pred vojno—0,81 mesto 0,85 kot pred vojno.

Poljska je danes poglavitna izvozna dežela v Evropi, toda to le radi tega, ker je prevzela nekatere izmed najboljših prej nemških premogovnikov. Na sedanjem poljskem ozemlju je bilo pred vojno izkopanih približno 5.000.000 ton mesečno, a zdaj 4.500.000, kar je precej dobro, ako pomislimo na splošne razmere. Čim bodo poljski vladi na razpolago ameriški krediti za nakup moderne opreme, je pričakovati, da bodo Poljaki kmalu dosegli svoje predvojne številke. Malo verjetno pa je, da bo Evropa v splošnem deležna znatnih dobav premoga iz Poljske, ki bo zalagala pred vsem dežele, ležeče v ruski vplivni coni.

Splošni položaj v Evropi je torej tak, da ni pričakovati, da si bodo tamošnji narodi mogli sami pomagati v doglednem času s svojo lastno produkcijo, ali z uvozom blaga iz Anglije ali iz Nemčije. Politične razmere so take, da ni mogoče reči, kdaj bo mogla nemška produkcija svobodno obratovati in se razviti na predvojno stopnjo. Britanija je uradno naznanila, da od nje ni pričakovati ničesar. Vaj ne za neposredno bodočnost. A Poljska, ki je danes eden največjih producentov premoga v Evropi, bo najbrže nadaljevala svoje dobave v vzhodnih predelih kontinenta.

Ameriški rudarji bodo morali torej v prvi vrsti napeti svoje sile, da pomagajo evropskim deželam v tem bistveno važnem vprašanju.—FLIS.

DOPIŠNIKOM IN ČLANOM JEDNOTE

Kadar pišete Prosveto ali v glavni urad SNPJ, ne pozabite v naslovu napisati poštno številko 23 za budočo "Chicago". Na kuverti vselej zapišite: Chicago 23. III. To bo olajšalo delo na čikaški pošti, nam pa po spelišo dostavljanje pošte.

ZASTOPNIKI LISTA PROSVETE

so vsi društveni tajniki in tajnice in člani, ki jih društva izvolijo v to svrhu.

Naki nastavljeni lokalni in pokrajinski zastopniki za določeno območje so:

Louis Berberich, za Milwaukee, Wis. in okolice.

Anton Janovich, za Cleveland, Ohio in okolice.

Frank Klun, za Chisholm, Minn. za Chisholm in okolice.

Frank Cvetan, za Tice Mill, Pa. za vse srednje-vzhodne Penns.

Anton Zornik, za Harrisburg, Pa. za vse zapadne Pennsilvanije.

Poleg vseh teh pa lahko vsak član ali naročnik sam pošlje svoje naročnine direktno listu

PROSVETA

2657 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

Značilna parada pod vodstvom Ameriške podjetniške zveze (National Association of Manufacturers—NAM). Kdo koraka za tem benderom velikih "free enterprizerjev", lahko vidite na sliki.

SOSSED LUKA

KMEČKA NOVELA

IVAN CANKAR

I.

Nočilo se je; krčmar je prižgal svetlo, ki je visela od stropa in je zagrnil okna.

Zunaj je prišil jesenski dež, tih in mrzel, blato na cesti je segalo do gležnjev. V izbi pa je bilo toplo, da so se potili pivci; krčmarica je pekla in ogromne peči je puhtela težka, otmotna toplo; dekla je prinašala dišeče rumene hlebece, polagala jih je na peč in jih pregrinjala s plah-to, ki se je palila na razcefranih roboh; duh gorkoga kruha se je mešal z duhom razlitenega vina, močnega tobaka in gnoja, ki ga je bil prinesel sosed Luka na škornjih s seboj.

Vsa izba je bila polna; kmetje so se vračali s semnja in so krenili spetoma k Šrangarju, ker se je tako spodobilo od nekda. Krčma je stala kakor pastir med čredo; uro hoda na to stran, uro hoda na ono stran je bila vas; ob veliki cesti pa je bil Šrangar in bela hiša s prijaznimi okni in svetlo oblanico nad vratmi se je razgledavala po pokrajini, po tihih vaseh, ki so se svetile na zeleni ravnini. Krčmar je bil suh človek, ves izstradan, nič podoben krčmarju; njegov si-vi, koščeni obraz se je smehljaj neprestano, tako sladko in cukreno, kakor deklica, ki se brani semnjine. Pravilo so, da je bogat in da je velik skopuh. Stal je sredi izbe, pripogibal je život in si mel roke.

"Pa še enega! Andrejček ima denar, Andrejček bo plačal, Andrejček je pošten človek!"

Kmetje niso bili pijani; tudi trezni niso bili več; zibalo se je na robu. "Kakor kane!" je rekel sosed Luka. "Še enega, nato pa še deset!"

Krčmar je prinesel steklenico in jo je postavil na mizo; kozarci so zažvenketali, glasneje je bilo v izbi.

"Kani lo!" je rekel sosed Luka.

Vai so pili, govorili pa je samo eden, samo Andrejček je govoril neprestano s tankim, prepirljivim, brez vzroka vzburjenim glasom. Majhen in suhoten človek je bil, v dolgo suknjo zapet, dasi je bilo v izbi vroče kakor v peči; na glavi je imel črno zimsko kučmo, ki je bila veliko večja od glave. Obraz njegov je bil droban, obrat, ves gubast, nemirne, od vina zamerglene oči so se ozirale po izbi, kakor se ozira pijanec, ki bi se rad prepiral in išče poželjivo, da bi ugledal posmeh na sosedovem obrazu. Stal je za mizo, poceptaval je z nogami in tolkel z bičem ob tla.

"Koga kaj briga? Koga kaj briga moj denar?" je kričal s tankim, jeznim glasom. "Če ga zapijem, ga zapijem—moj denar je! Če ga dam za vino, dam—zakaj bi sosed ne dal sosedu?"

"Le daj!" se je zasmel debel kmet. "Le daj, če imaš!"

Andrejček je hlastnil po sosedovi besedi kakor po božjem daru.

"Kaj, če imam? Ti reva, vprašaj, če imam? Na, na, pogled, le debelo pogled, sem pogled! Ali te skomina? Ali bi rad? Ali češ?"

Odšel si je suknjo, potegnil je iz žepa zavitek bankovcev ter jih pomolil preko mize. Vsi so nenadoma utihnili, ko so se zalesketali nad mizo rdeči papirji; nekaj odurnega je seglo v srca, nobeden ni izpregovoril besede.

"Daj sem!" se je zasmel debel kmet, njegov smeh pa ni bil več vesel, temveč zopern in skoraj hudoben. Andrejček je urno umaknil roko, tiščal je bankovce v pesti, spravil pa jih ni.

"Hlastači!" je vzkliknil drug kmet. "Tudi mi nismo berači! Kaže te papirje kakor otrok krajcar. Ne boš dolgo kazal, boš kmalu zapil!"

"Kaj tebe briga, če zapijem ali če ne zapijem? Tudi ti pijes z mano; moje vino pijes!"

"Zakaj bi ne pil, če je vino na mizi? Nihče ti ni ukazal, da daj zanj! Ne plačuj, bomo plačali sami!"

"Kdo bo plačal?" je kričal Andrejček. "Kdo bo plačal, dokler sem jaz tukaj?"

Vzdignil je pest in je zamahnil z bankovci v kolobarju.

"Šrangar, vina na mizo! Ali spiš, Šrangar?"

Star kmet, ki je sedel ob oknu in molčal ves čas, je vstal izza mize, pomaknil si klobuk na čelo ter si zapenjal suknjo.

"Ne plačujes ti, Andrejček, ne dajes za vino, ne ti! Tvoja vest plačuje, Andrejček! Tvoja vest napaja, da bi se sama upijani!"

Ni se ozrl na Andrejčka, pljunil je sredi izbe in je šel. Par kmetov je vstalo in je šlo za njim.

Andrejček je bil od srda siv v obraz in je kričal s hripavim glasom:

"Moja vest plačuje, ne jaz! Tudi zanj je plačevala moja vest, tudi njega je napajala! Kaj sem mu storil, da pljuje predme? Komu sem storil kaj zalega? Naj se oglasi tisti, ki sem mu storil kaj zalega!"

Obšla ga je bila nenadoma pijana bridkost in oči so se mu zasolile. Sedel je, iztegnil je roke predse po mizi in je sklonil glavo z visoko črno kučmo.

"Sam sem, ljudje božji, zato lahko pljujejo predme! Sam kakor sirota in nikogar ni, da bi se postavil zame. Ne pljujte pred Andrejčka, nikar ga ne tepite!"

Naslonil je glavo na mizo in je zajokal.

"Ševal!" se je razsrdil debeli kmet, ki je gledal neprestano z zlobnim očesom na svetle bankovce v Andrejčevi pesti. "Cmeri se kakor baba! Kako ne boš sam, ko si pogladil sina v Ameriko, zato, da bi lahko brez skrbi zapil poslednji štor!"

"Kdo pogladil? Koga pogladil?"

Andrejček je vzdignil glavo. V tistem hipu, ko je bil sedel za mizo ter naslonil glavo ob rob, ga je premagalo vino in zavest je izgubila mahoma, kakor da bi upihnil luč; zameglene oči so gledale široko in niso razločile ničesar, jezik je jecal trudem.

"Kdo pogladil?"

"No, ti, ti si pogladil, sina si pogladil v Ameriko! Ni maral gledati tvoje sramote, pa je šel v Ameriko! Zda si vesel, zdaj lahko pijes—pa se cmeri, da je sam!"

"Sam, ljudje božji!" je jecjal Andrejček z jokavim glasom; naslonil je glavo na roko in trepalnice so mu lezle na oči...

(Dalje prihodnjič.)

Štrajk v tovarni Eirler

Tone Šiška

Ob desetletnici splošnega tekstilnega štrajka

Gospod Ferdinand Eifler, lastnik tovarne za pliš in baržun, je vstajal navadno ob deseti uri. Okrog enajste ure se je običajno primajal s svojim težkim trebuhom po stopnicah za pol urice v tovarno, to se pravi, v pisarno. Tu se je zleknil v naslanjač za pisalno mizo, prelistal nekaj aktov in sprejel direktorjevo poročilo, ali pa se je šel s mladimi pisarniškiimi nameščenkami in pojedel klobaso, ki so mu jo servirali za malico. V tovarno samo se je prikazal enkrat ali dvakrat na leto.

Popoldne je navadno presedel v kavarni Evropi. Ker mu je delal obilni trebuh obilne preglavice, se je dogajalo, da je v gotovih razdobjih redno vsak dan celo peš premeril razdaljo od tovarne do kavarne. Ob večerih in nočeh je često prirejal neke vrste damskih sprejemov, ki so se drugi dan nadaljevali v avtomobilskim izletom na Bled ali na Sušak. Ob takih prilikah je trošil tisočake, kakor otroci dinarčke ob žegnanju. Njegovi ženi so šli ti oblaki tako zelo na živce, da se je popolnoma posvetila svojim tekstilnim tovarnam na Češkem, dočim je prihajala v Ljubljano navadno le enkrat ali dvakrat na leto in še takrat samo za nekaj dni. Kadar je pri-

Enolično, utrujajoče so takrat drdrali stroji. Prav tako enolično in dolgočasno so potekali mrčni dnevi v tovarni.

Bledi obrazi so se sklanjali nad stroji, marljivo roke so hitele nameščati nitke. Misli so računale, koliko bo dinarjev v soboto in kako jih obrniti, da bi bilo boljše.

Stoteri, mrki pogledi so dan za dnem spremljali mojstra Dejmeke, ostudnega in debelega starca, ki je bil mojster le v šikaniranju in denunciranju. Sprehajal se je po tkalnici z rokami na hrbtu in se drl. Iz ogabnih ust mu je brizgala slina daleč naokrog. Njegov hripavi, škodoželjni glas je deloval na možgane, kot bi s kladivom tolkel po njih. Vsakih pet minut je tekel v pisarno. Posledica so bili odtegljaji in odpusti.

"Doklej nam boš pil kri?" smo ga nemo vpraševali, nekateri pa so glasno izražali svoje misli.

Iz strojev so se dvigali oblaki prahu in se vračali nazaj na stroje in na pljuča. Mnogi so bolehal. Dogodilo se je tudi, da je nekdašnje cvetoče dekle nenadoma bruhalo kri in v nekaj dneh je bil pogreb. Toda hoditi k zdravniku je takrat pomenilo odpust. Odpust pa je imel skoraj vedno za posledico dolgotrajno brezposelnost. Zato se je takrat le v najhujših primerih hodilo k zdravniku. Ko pa so gospodu Eiflerju oboleti mladi psički nekaj dni po skotenju, je živinozdravnik nemudoma prišel v tovarno in takoj so bila na razpolago zdravila. "Pasje življenje!" je dejal tkalet Albin in treščil kapo ob

tla. Pa se je zmotil. Psi so takrat bolje živeli kot ljudje.

"V Kranju je štrajk," je začel šušljalo v tovarni. Mojster Dejmeke je tekel v pisarno.

Tiste dni se mojster Dejmeke ni drl po tkalnici. Gospod Eifler je osebno prišel v tovarno in glej čudo! Prijazno se je razgovarjal z nami.

Celica se je sestala. Nato je bil širši zaupni sestanek.

V ponedeljek zjutraj je sirena zatulila kot običajno. Prišlo se je delo. Toda oči delavcev in delavk so se lesketale. Pogledi so švignili od stroja do stroja. Pol ure kasneje je kurjač po dogovoru odpeljal pepel na smetišče. Janez in Polde sta se splazila v kulinico in potegnila za ročico na kotlu.

Sirena je znova zatulila. Ti sta sirena, ki smo jo vsako jutro prekinjali in vsak večer blagorvali. Tulila je doigo kot še nikoli.

"Štrajk!" se je zadrli Cene na ves glas in stekel k električnemu stikalu ter prekinil tok. Stroji so umolkili in obstali.

"Štrajk!" se je zadrli Albin in treščil kapo ob tla. "Štrajk!" je kričnil Močnik in spustil zaboj z rame. "Štrajk, štrajk!" je začelo iz stoterih grl iz vseh oddekov. "Štrajk! Živeti hočemo! Hočemo, da nas priznajo za ljudi!" je odmevalo po tovarni in se pomešalo s tuljenjem sirene. Tistim, ki niso bili vnaprejš obveščeni o štrajku, so šli lasje pokonci, kajti do tedaj je bil štrajk nepoznana stvar v tovarni.

Nastalo je splošno beganje. Nekdo je prenašal onesveščeno nameščenko. Medtem ko so delavci in delavke tekli vsak na svoje določeno mesto, so vsi, ki so imeli količjak slabo vest, bežali v pisarno. Mojster Dejmeke je stekel v prvo nadstropje in zlezal v stroj za snovanje. Mali Rado je skočil kot maček k njegovi omari in se polastil ključev. Joža, Malči, Mici in druge delavke so stekle za mojstrom in ga obstopile.

"Mojster, čas je prišel. Ven!" je zakričal Albin in pokazal s prstom na vrata. Delavke so ga vsega posinelega izvlekile iz stroja in se ga oklenile kot jabezbečarja jazbeca. Skozi vso tovarno in čez vse dvorišče je šla razgibana govorica do ograje. Tam so delavke pahnile osvojenega mojstra skozi vrata na cesto in zakričale za njim:

"Nikoli več nazaj!" Vso pot je mojster spreminjal barve kot hrošč na soncu.

V treh minutah je bila tovarna v naših rokah z vsemi ključi. Albin in Tone sta se objela na dvorišču in se poljubila.

Tedaj je pridrela policija. "Odpri!" je zakričal komisar.

"Ne bomo odprili!" smo odgovorili vsi kot en moč. "Žive nas boste iznesli!"

Policija je popustila. Mesec dni smo ostali v tovarni noč in dan pod vodstvom stavkovnega odbora. Mesec dni se je razlegala iz tovarne pesem.

Vršili so se sestanki. Tekla so pogajanja. Uredili smo si ležišča. Delavska straža je stražila.

Prosim, držite se tega.

トキワの電氣のナナ

東京市電氣局の電氣技師

トキワの電氣のナナは、東京市電氣局の電氣技師で、電氣の専門家として知られている。彼は、電氣の回路、電氣の機器、電氣の安全などについて、多くの知識と経験を持っている。彼の専門分野は、電氣の回路設計、電氣の機器の修理、電氣の安全対策などである。彼は、電氣の専門家として、多くの企業や個人にサービスを提供している。彼の専門分野は、電氣の回路設計、電氣の機器の修理、電氣の安全対策などである。彼は、電氣の専門家として、多くの企業や個人にサービスを提供している。

Če znate čitati japonsko, boste lahko videli, da je to kopija kolektivne pogodbe unije elektrarskih, radijskih in strojnih delavcev CIO. Ta kontrakt je kopiral nekakšna unija na Japonskem iz razloga, ker imajo japonski delavci malo izkušenj s sestavljanjem takih dokumentov.

Razni mali oglasi

NIGHT JANITOR & Fireman

TERMINAL BUILDING

See Superintendent

537 S. Dearborn

WANTED

MECHANICAL DESIGNERS

AND CHECKERS

Experienced in process piping, material handling equipment, heating and ventilating, sheet metal ducts and spouts and processing plant layout.

STRUCTURAL DESIGNERS

AND CHECKERS

Experienced in steel and reinforced concrete industrial buildings.

DRAFTSMEN

Experienced in steel and concrete industrial buildings, machinery supports.

ARCHITECTURAL DRAFTSMEN

Experienced in industrial buildings, layout and detailing.

ELECTRICAL DESIGNERS

ELECTRICAL DRAFTSMEN

ELECTRICAL DETAILERS

Experienced in light and power installation in industrial buildings.

GOOD PAY

Apply Room 725

CORN PRODUCTS REFINING CO.

333 N. Michigan Avenue

Njegova udobna

gorkota odpomore trpljenju

HRBTOBOLA

Priloge se milijonom, ki priso-

jejo na Johnson's BACK PLASTER-

sarejen, da odpomore hitro trdnim

bolečinam. Prekužen po zdravnikih

s stotinami ljudi, da deluje!

Uporabljati ta plaster, je kot bi se

malik gorkota "pad" na delo s seboj.

To milo zdraviljenje premaga kroležne

GREJE vaš hrbet, olajša bolečine in

okorelosti. Je čisto. Nista moč ostati

na več dni.

Johnson's BACK PLASTER varuje

proti hladu, sveži mišice, da pomoci

ravno na boleč prstor. Nareden pri

Johnson & Johnson-ime, ki pomeni

kakovost že petdeset let. V vseh le-

karnah.

All ste naročili na dnevnik

"Prosveto"? Podpišite svoj list!

Razni mali oglasi

PERMANENT POSITIONS WOMEN

ASSEMBLERS - SOLDERERS

General factory workers wanted

for light manufacturing. Need

25 girls who are interested in

steady work with a modern fac-

tory; 40 hour week; good pay;

free insurance; vacation with pay.

Apply

GUARD-IT MFG. CO.

1501 S. Laflin St. 4th floor

ALI GLEDATE ZA DOBRO

PLAČO IN STABILNOST?

Telefon kompanija ima nek-

takih prilik

HIŠNICE

(JANITRESSES)

Takoj od začetka plača 72½c na

uro, po treh mesecih 77½c na uro

in po šestih mesecih po 82½c na

uro

ŽENSKE ZA ČIŠČENJE V VSEH

DELIH MESTA

Delovne ure od 5:30 pop. do 12

ure ponoči.

Oglasite se pri

ILLINOIS BELL TELEPHONE COMPANY

v upošovalnem uradu za izena-

čanje v prtilju

309 W. WASHINGTON ST.

"PROLETAREC"

Socialistično-delavski tednik

Glasilo Jugoslovanske soc. zveze

in Prosvetne matice. Pisan v

slovenskem in angleškem jeziku

Stane \$3 za celo, \$1.75 za pol

\$1 za četrt leta.

NAROČITE SI GA!

Naslov:

PROLETAREC

CHICAGO 23, ILL.

2301 South Lawndale Avenue

TISKARNA S.N.P.J.

sprejema vsa

v tiskarsko obrt spadajoča dela

Tiska vabija za veselice in shode, vizitice,

častnike, knjige, koledarje, letake itd. v

slovenskem, hrvatskem, slovaškem, češkem,

angleškem jeziku in drugih

VODSTVO TISKARNE APELIRA NA ČLANSTVO SNPJ.

DA TISKOVINE NAROČA V SVOJI TISKARNI

. Vsa pojasnila daje vodstvo tiskarne

. Cene zmerne, unijsko delo prve vrste

Pišite po informacije na naslov:

SNPJ PRINTERY

2657-59 S. Lawndale Avenue Chicago 23, Illinois

TEL. ROCKWELL 4904

NAROČITE SI DNEVNIK PROSVETO

Po sklepu 12. redne konvencije se lahko naroči na list Prosveto in prišteje eden, dva, tri, štiri ali pet članov in ene družine k eni naročnini. List Prosveto stane za vse enako, za člana ali nečlane \$6.00 za eno letno naročnino. Ker pa člani še plačajo pri asemblem \$1.30 za tednik, se jim to prišteje k naročnini. Torej sedaj ni vzroka, reči da je list predrag za člana SNPJ. List Prosveto je vaša lastnina in gotovo je v vsaki družini nekdo, ki bi rad čital list vsak dan. Pojasnilo—Vselej kakor hitro kateri član članov preneha biti član SNPJ, ali če se preseli proč od družine in bo zahteval sam svoj list tednik, bode moral tisti član iz dotične družine, ki je tako skupno naročena na dnevnik Prosveto, to takoj naznaniti upravnstvu lista, in obenem doplačati dotično vsoto lista Prosveta. Ako tega ne stori, tedaj mora upravnstvo znižati datum za to vsoto naročniku.

Cena listu Prosveto je:

Za Zdruc. dravne in Kanado \$6.00	Za Chicago in okolico je \$7.50
1 tednik in 4.80	1 tednik in 6.50
2 tednika in 3.90	2 tednika in 5.10
3 tednike in 2.40	3 tednike in 3.90
4 tednike in 1.20	4 tednike in 2.70
5 tednikov in nič	5 tednikov in 1.50
Za Evropo je \$9.00	

Izpolnite spodnji kupon, priložite potrebno vsoto denarja ali Money Order v pisnu in si naročite Prosveto, list, ki je vaša lastnina.

PROSVETA, SNPJ,
2657 So. Lawndale Ave.
Chicago 23, Ill.

Priloženo pošiljam naročnino na list Prosveto vsoto \$

1. Ime Čl. družine št.

Naslov